

SAMMANFATTNING:

Med den arabiska våren tändes hoppet om demokrati och en rättvis fördelning av resurser för miljoner egyptier. Under den övergångsfas som har letts av arméns högsta råd (Supreme Council of Armed Forces, SCAF), bildades flera olika partier

och en uppdelning mellan liberala och islamiska partier blev alltmer tydlig. Alltsedan revolutionen har Egypten präglats av intensiv politisk debatt, ändringar i konstitutionen, regeringsombildningar, politiska protester, en krympande ekonomi samt en allmänt ökad känsla av otrygghet hos befolkningen. När nu parlamentsvalen

den 28 november kryper allt närmare ökar intensiteten och debatterna ytterligare. I denna briefing behandlas de frågor som skapar och driver de politiska motsättningar i Egypten samt vilka svårigheter som det framtida egyptiska ledarskapet har att brottas med.

BRIEFING EGYPTEN: Parlamentsvalen ur ett fågelperspektiv

AV SUSANNE TARKOWSKI TEMPELHOF OCH EMMANUELLE DIEHL

Från revolution till parlamentsval

Direkt efter det att Hosni Mubarak störtats i februari 2011 överfördes makten till SCAF. Sedan dess har rådet styrt landet och genomfört ett antal kontroversiella reformer. Som efter varje revolution vill folket i Egypten att allt som påminner om den gamla regimen utplånas, i detta fall genom att det tidigare styrande National Democratic Party (NDP) upplöses, de ledande partifigurerna arresteras, nya partier bildas och – viktigast av allt – att beslut fattas om en ny konstitution.

I syfte att påskynda övergångsprocessen föreslog SCAF en plan med ett antal steg för bildandet av den nya konstitutionen. Denna plan innehåller bland annat omfattande ändringar i den befintliga

konstitutionen (som godtogs av 77.2 %¹ av rösterna i en folkomröstning i mars 2011) och val av representanter till parlamentet. Parlamentet i sin tur ska välja en konstitutionell kommitté som ska utforma själva konstitutionen. Den nya konstitutionen ska sedan antas efter en folkomröstning som ska hållas före presidentvalet i början av 2013.

SCAF: s plan har ökat motsättningarna mellan de liberala och islamiska partierna. Även om de innan revolutionen verkade utanför den politiska sektorn är de islamiska partierna väl etablerade i det civila

¹ Neil McFarquhar, 'Egyptian Voters Approve Constitutional Changes', 20 mars 2011, New York Times, US http://www.nytimes.com/2011/03/21/world/middleeast/21egypt.html?_r=1&pagewanted=all

samhället samt i affärsvärlden. På så vis har de dragit nytta av ett folkligt och ekonomiskt stöd som de nya liberala partierna inte har. De islamistiska partierna, inklusive det muslimska brödrskapet, stödjer SCAF: s plan och verkar för en implementering av denna.

På det politiska spektrumets andra sida har de mer liberala och sekulära partierna (exempelvis De fria egypternas parti, bildat av den egyptiske affärsmannen Naguib Sawiris) haft för kort om tid på sig för att kunna mobilisera och motivera människor att rösta NEJ till planen.

Strax efter det att folkomröstningsresultatet meddelats ville liberalerna, som strävar efter en sekulär stat och som fruktar en

islamisk majoritet i parlamentet, att SCAF skulle dra upp riktlinjer för en över-konstitutionell överenskommelse. En sådan skulle garantera vissa rättigheter för religiösa minoriteter och förhindra att landet förvandlades till en islamisk stat². Den liberala fronten ifrågasatte också en särskild bestämmelse som skulle placera militären ovanför de konstitutionella rättigheterna och ge den ansvarsfrihet gentemot staten och det egyptiska folket.

Sammanfattningsvis skapade debatten om konstitutionen och den över-konstitutionella överenskommelsen stor splittring mellan de politiska partierna; en splittring mellan dem som ville ha en civil sekulär stat och dem som ville ha en islamistisk stat.

Sammanfattningsvis skapade debatten om konstitutionen och den över-konstitutionella överenskommelsen stor splittring mellan de politiska partierna; en splittring mellan dem som ville ha en civil sekulär stat och dem som ville ha en islamistisk stat.

Splittring mellan partierna

Bland de nu 50³ registrerade politiska partierna är det bara

2 Noha El Hennawy 'Supra-constitutional debate heats up again', 3 november 2011, Al Masry el Youm, Egypten, <http://www.almasryalyoum.com/en/node/511527>

3 Marina Ottaway 'the Emerging Political Spectrum in Egypt'

13 som officiellt ställer upp i de parlamentariska valen. Dessa är uppdelade i tre block: Den demokratiska alliansen som innehåller partier som det muslimska brödraskapets frihets- och rättviseparti (FJP), Det egyptiska blocket med partier som de Fria egyptiernas parti samt Den islamiska alliansen som vill utropa Egypten som en islamisk stat styrd av sharia. Det sistnämnda blocket bildades nyligen av salafistpartiet Al Nour.

Den demokratiska alliansen, som bildades i juni 2011, var det första politiska blocket och bestod inledningsvis av 34 partier. Men på grund av inre motsättningar samt FJP:s dominerande ställning hoppade många partier av. Alliansen består nu, utöver frihets- och rättvisepartiet (FJP), av det liberala Al-Ghad, det nationalistiska arabiska nasseristiska partiet, det nasseristiska Karamapartiet och ett antal andra småpartier⁴. Även Karamapartiet kan komma att lämna alliansen på grund av brist på kandidater till listorna. Även om de är osams om mycket är dessa partier överens om en socialistisk inriktning som ska minska fattigdomen och stödja arabnationalismen. FJP dominerar alliansen och är det parti som – på grund av sin koppling till det muslimska brödraskapet – besvärar det internationella samfundet mest.

4 'Democratic Alliance for Egypt to seek majority in parliamentary elections' 18/10/11 al Masry el Youm, Cairo, Egypt, <http://www.almasryalyoum.com/en/node/506330>

Även om FJP påpekat att partiet inte vill införa sharialagar så uttalar dess valplattform att "islamsk rätt ska täcka alla aspekter av livet", det vill säga sharia med andra ord uttryckt.

Taktiken att försöka tilltala både islamiska och sekulära grupper har skapat splittring inom de olika islamiska partierna. Det är oklart vad det muslimska brödraskapet egentligen har för avsikter och vilket inflytande det kan tänkas få i valprocessen. Men enligt en valundersökning från den 1 november beräknas Demokratiska alliansen tillsammans med det salafistiska Al Nour få 51.6%⁵ av platserna, något som väcker frågan om Egyptens framtida ställning som sekulär stat.

Det egyptiska blocket skapades av liberala grupper och ett traditionellt islamiskt parti (sufipartiet). Syftet var att bilda en gemensam front mot den islamdominerade Demokratiska alliansen. På grund av tidsbrist och interna stridigheter lyckades emellertid inte det egyptiska blocket att bilda en stark opposition utan fick se sitt block minska från 15 till 3 partier. Det består nu av De fria egypternas parti som är det största partiet, det socialdemokratiska partiet samt av Al-Tagammu som är det minsta partiet. Det egyptiska blocket är mer ideologiskt sammanhållet än Demokratiska alliansen samt har en tydligare plattform och vision. De

5 3rd National survey in Egypt, <http://dedi.org.eg/wp-content/uploads/3rd-Poll-Press-Release.pdf>

vill verka för ett civilt demokratiskt samhälle.

Bland denna flora av olika partier kan man undra vad som hänt med medlemmarna i Mubaraks parti, det nationella demokratiska partiet (NPD), efter dess upplösning. Även om de inte längre kan delta under det tidigare partiets färger har de forna

NDP-medlemmarna behållit sin tillhörighet i olika valkretsar och kan delta som oberoende kandidater i de kommande valen. Valsystemet tillåter nämligen att en tredjedel av platserna förbehålles oberoende kandidater.

SCAF: s plan, valsystemet, myndigheternas tillslag mot media samt rättegångarna mot mer än 10 000 kritiker väcker skepsis mot SCAF, trots att de hävdar att de vill överföra makten till en civil och vald regering. Många kritiker hävdar att ingenting förändrats sedan revolutionen; den gamla regimens taktik och intressen kvarstår, någonting som kommer att fortsätta så länge SCAF behåller sin ledande roll. Folk har börjat inse att Egyptens civila regering i snart 60 års tid bara varit en fasad som nu fått ett ansikte.

Militären som maktfaktor

Militären utgör en politisk

maktfaktor som kan fortsätta styra landet även efter parlamentsvalet. Armén är fast besluten att skydda

Folk har börjat inse att Egyptens civila regering i snart 60 års tid bara varit en fasad som nu fått ett ansikte.

sina ekonomiska intressen. Omfattningen av dessa är inte är bekräftad, men beräknas till 70%⁶ av marken och tillverkningsindustrin, turistanläggningarna samt många andra tillgångar i olika samhällssektorer. Militären har dessutom ett ekonomiskt intresse i att framtida egyptiska ledare behåller en utrikespolitik som fortsatt prioriterar goda relationer med USA. Dessutom förordar många människor av rädsla för ett islamskt maktövertagande en längre tids militärstyre, även om det vore odemokratiskt.

Den senaste tidens våldsamma händelseutveckling avspeglar maktkampen mellan SCAF, islamister och liberaler. Fredagen

6 Nadine Marroushi, 'US expert: Leadership of 'Military Inc.' is running Egypt', 26 oktober 2011, Al Masri el Youm, Egypten

den 18 november samlades samtliga politiska partier för att protestera mot SCAF: s senaste tillägg till

det överkonstitutionella dokument som ger armén en position ovanför konstitutionella rättigheter och demokratisk kontroll. Även om huvuddelen av de överkonstitutionella rättigheterna

välkomnades av de flesta sekulära grupper så var samtliga politiska partier missnöjda med arméns överordnade ställning.

Demonstrationsdagen den 18 november leddes i allt väsentligt av det muslimska brödrskapet (MB) med stöd av enstaka liberaler här och var på Tahrirtorget. Från början ville båda sidorna protestera mot SCAF: s överordnade roll och tvinga SCAF att överföra makten till ett civilt styre och dra tillbaka "salamidokumentet". Efter några dagar av protester och övervåld var den allmänna viljan istället att SCAF skulle avgå och lämna plats för ett revolutionsråd som skulle styra landet under övergångsfasen. På protesternas första dag hade MB-anshängarna inga avsikter att stanna på Tahrir och när våldet var ett faktum ombad MB:s ledare sina medlemmar att inte

delta eftersom det skulle kunna ge SCAF en förevändning att ytterligare försena de kommande valen.

Mitt i allt våld försöker allmänheten utanför Tahrir att förstå vad det är som pågår och vilkas intressen som gynnas. MB-anshängarna vill att valen ska äga rum på avsedd tidpunkt eftersom de bedömer att de kan få en majoritet av platserna. En del analytiker hävdar, trots att SCAF säger sig önska att valen äger rum på utsatt tid och att makten ska överföras som planerats, att SCAF har ett intresse av att våldet fortsätter. Fortsatta våldsamheter ger SCAF möjligheten att köpa sig tid för att så länge som möjligt skydda sina ekonomiska och politiska intressen.

När antalet offer från den senaste tidens stridigheter nu överstiger 30 och tusentals människor skadats slits egyptierna mellan att gå med på de protesterandes krav och att följa SCAF:s plan. Oavsett hur det går har militären förlorat den ställning som beskyddare av folket den åtnjöt under revolutionen och den tappar nu mark i det politiska maktspelet.

Slutsats

I det korta perspektivet är det inte så viktigt vem som får majoritet i parlamentet. Dels eftersom presidentvalet inte äger rum förrän tidigast om ett år och dels eftersom SCAF kan förväntas fortsatt styra landet. I ett längre perspektiv kommer situationen att klarna i Egypten allt eftersom landet väljer

väg. Antingen går utvecklingen i en konservativ socialistisk riktning eller mot en mer kapitalistisk marknadsekonomi.

Oavsett om Egypten blir sekulärt eller icke-sekulärt finns alltid en Turkiet mot Iran-erfarenhet att luta sig mot och Egypten är alltför strategiskt intressant för omvärlden för att bli ett nytt Iran. Det är därför logiskt att anta att världens ledare – så snart sandstormen dragit förbi – kommer att samla krafter för att hjälpa Egypten ur askan. Men det är svårt att förutse vad som kan hända om våldet fortsätter; kommer den arabiska våren att bli en arabisk höst eller kommer den nyckfulla utvecklingen fram mot demokrati vi nu ser att bestå?

FÖRFATTARNA:

Susanne Tarkowski Tempelhof är VD för Nordafrikabaserade kommunikations- och researchfirman Shabakat Corporation.

Emmanuelle Diehl är landansvarig för Egypten på Shabakat Corporation.

Copyright © 2011 All rights reserved.

Detta är Frivärld Briefing nr 1. 2011

Tidigare utgivna rapporter är

”Lärdomar av den Baltiska finanskrisen, 2007 – 2010”. Anders Åslund, juni 2011

”Mot Oddsens och Oligarkerna”, Pauls Raudseps, september 2011

”Utvecklingen efter Arabiska våren – från kleptokrati till kapitalism?”, Susanne Tarkowski, september 2011

”Svensk militär solidaritet kring Östersjön: Tre scenarier”, Karlis Neretnieks, oktober 2011

This shall not be copied without the permission of The Stockholm Free World Forum.